

סוגיות במשפט התעבורה

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוגיות נבחרות במשפט התעבורה

פרק המבוא

עבירות תעבורה כחלק
מהמשפט הפלילי

תכליות הכללת הסוגיות
במשפט התעבורה באתר

באתר נעסוק הן בנוסחת האחריות הפלילית בעבירות תעבורה
והן בענייני פרוצדורה ומשפט

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוגיות נבחרות במשפט התעבורה

תוכן העניינים

<u>מבוא</u>	<u>הנושא</u>	<u>מע'</u>	<u>עד עמ'</u>
		2	9
1. כללי.		2	5
2. קהל היעד העיקרי שאליו מכוון ספר זה.		5	6
3. התכליות שספר זה נועד להשיג.		6	7
4. עקרון הגישה הישירה.		8	8
5. ניתוח מצבים בשלבי המשפט השונים		8	9

פרק א - מבוא

1. כללי

א. ההחלטה לכתיבתו של ספר זה נבעה ממצב הדברים העגום הקיים בתחום התעבורה, מצב שבו הסכנה האורבת בדרכים לפתחם של נהגים ושל הולכי רגל כאחד, הולכת וגוברת מיום ליום ואין מושיע. דומה, כי לאור ריבוי התאונות הקשות התובעות קרבן אדם מידי יום ביומו, הכלל אמורים להיות מודעים לגודל הסכנה האורבת מעבר לפינה והכל אמורים לפעול ללא לאות למיגורה, ואף על פי כן, לצופה מן הצד, נראה הדבר כמחזה מתחום האבסורד, שכן מה שנראה, לכאורה, כתופעה הניתנת לשליטה ולמיגור נתגלה כמגיפה ממארת חסרת מעצורים הנותנת אותותיה ללא רחם וללא מעצור בכל מכל. יש לומר, איפוא, כי מערכות המניעה והאכיפה טרם מצאו לתופעה המכאיבה והגוררת אותנו אל עברי פי פחת את התרופה הגואלת.

ב. מקובל לומר, כי שלושה הם הגורמים לתאונות הדרכים והם; האדם, הרכב והדרך. אכן אין ספק בכך שאם קיימים פגמים, אלה ואחרים הקשורים למכלולי הבטיחות שברכב, ואם קיימים ליקויים ומכשולים אלה או אחרים בדרך, לרבות תנאי מזג אוויר, אזי פוטנציאל התאונה מרחף באוויר, אלא שנהג מיומן, ערני, קשוב לתנאי הדרך ומרוכז בנהיגה מסוגל, ברוב המקרים של המקרים, להגיב כך שהתאונה תימנע¹. או לכל הפחות, תוצאותיה תהיינה מזעריות.

ג. ספר זה נועד כל כולו לעסוק, בעיקר, בגורם האנושי, שהרי לית מאן דפליג, כי זהו הגורם היחיד מבין כל הגורמים לתאונות הדרכים, שיש בו את התבונה, את היכולת, את השליטה, את שיקול הדעת והוא זה, שבסופו של דבר, מקבל את ההחלטות בכל רגע ורגע

¹ אין כאן התימרות לומר שניתן למנוע תאונות דרכים בכל המקרים, אך זאת לדעת, שתאונות אינן קורות, כי אם נגרמות ולכן נהיגה במיומנות טובה והתייחסות נכונה מצד הנהג ומצד הולכי הרגל לנעשה בכביש עשויות מחד; להקטין, את מספר התאונות הנגרמות ומאידך; למזער את הפגיעה בנפש ואת מידת הנזק לרכוש העלולים להיגרם.

נתון במהלך הנהיגה למן המצב הבטוח, עובר להיווצרות תנאים העלולים להוות מסד לתאונה בפוטנציאל, ועד לרגע קרות התאונה. טעות לחשוב שתאונות דרכים הן רק תולדה של ביצוע עבירות תנועה במצבי סיכון כמו; כניסה לצומת באור אדום, עקיפה בדרך לא פנויה, מהירות מופלגת בתנאי דרך קשים וכיוצא-באלה, הניסיון מלמד, כי גם עבירות פחות מובהקות בסיכון הטמון בהן כמו; סטייה לפתע מנתיב הנסיעה, חציית צומת מהנתיב הלא נכון, כניסה לעקומה שלא במהירות המתאימה ואפילו הרהורי דיומא בשעת הנהיגה, המסיחים את דעתו של הנהג מלהתרכז בתנאי הדרך ומהנעשה בה בשעת הנהיגה, עלולות, בנסיבות מזומנות, להוות גורם מכריע, בין לבדן ובין בהתהוותן יחד עם גורמים אחרים לקרות התאונה.

ד. בניגוד למה שרבים וטובים חושבים, הרי שעבירות התעבורה הינן עבירות פליליות לכל דבר וענין, גם אם, משום מה, אין מדביקים למבצעייהן את תג הסטיגמה הנודע לעבריינים פליליים. ייצויין כבר עתה, כי מכל הבחינות המשפטיות, כפי שיובהר להלן, אין כל הבדל, ברמה העקרונית בין עבירות התעבורה לבין כל עבירה פלילית אחרת.² לא קיימים הבדלים, לא רק ביחס לנוסחת האחריות הפלילית, למטרות המשפט³, לסדרי הדין⁴, ולדיני הראיות, אלא גם ביחס לאמת המבחן שבבסיס הנורמה הפלילית בתור שכזו. אמת מבחן זו הינה, ה"עניין שיש לצבור" בכללותו במניעתה של התנהגות מסויימת הטבועה בה סכנה או פגיעה בכלל הצבור⁵, או בכפייתיה של התנהגות מסויימת הדרושה למען הצבור בכללותו⁶, להבדיל מהתנהגות שפגיעתה מוגבלת בין פרטים, בינם לבין עצמם, לרבות; בינם לבין מוסדות השלטון⁷. הנה כי כן; בהגדרת העבירה, כפי שבאה לידי ביטוי במילונו המשפטי של המלומד Gifis נאמר, כי עבירה הינה כל התנהגות, הנראית לריבון כנוגדת את טובת הצבור. התנהגות אשר רשויות השלטון החליטו שיש בה משום היוק לצבור ולפיכך הינה ברת תביעה בהליכים פליליים⁸.

² . נוסחת האחריות הפלילית בשני התחומים זהה, כפי שיוסבר להלן.

³ . מטרת שבמרכזן עומדת תכלית הענישה ולצידה – תכליות ההרתעה והשיקום.

⁴ . בכפוף לסדרי הדין המיוחדים, כפי שנקבעו בפרק ז' ובסעיף 240 לחוק סדר הדין הפלילי (ני"מ) תשמ"ב-1982, כפי שתוקן בחוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 19) התשנ"ה-1965. נושא זה יידון בהרחבה בהמשך.

⁵ . כאן מדובר בעבירות שהן בבחינת מצוות: "בל תעשה".

⁶ . כאן מדובר בעבירות שהן בבחינת מצוות: "עשה", אלה הן עבירות המחדל.

⁷ . תחום זה מוסדר במשפט האזרחי, בדיני חוזים, דיני נזיקין, דיני קניין, הדין האישי, המשפט המנהלי, המשפט החוקתי (קונסטיטוציוני) ועוד.

⁸ . בלשון המקור, "עבירה" הוגדרה בזה הלשון:

Crime: "any act which the sovereign has deemed contrary to the public good. The government has determined is injurious to the public and A wrong which hence prosecutable in a criminal proceeding".

Steven H. Gifis Law dictionary, Barron's Educational Series` Inc, 1975

גם נסח ה- **Halsbury's Laws of England**, שעה שהגדיר את המושג "Crime" שם את הדגש על העניין שיש לצבור בביעור ההתנהגות האסורה בשל הפגיעה שיש בה לשלום הצבור ולביטחונו.⁹

ה. על ההיבט הציבורי הטבוע, כחוט השני, בקבוצת הנורמות המשפטיות שבתחום המשפט הפלילי, קרי: "עבירות" ניתן ללמוד מסעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (נ"מ) תשמ"ב-1982 הקובע לאמור:

"ראה התובע שהועבר אליו חומר החקירה שהראיות מספיקות לאישום אדם פלוני, יעמידו לדין, זולת אם היה סבור שאין במשפט ענין לציבור..."¹⁰

מרכיב זה לאמור: "עניין לציבור" בהבאתו של עבריין פלילי לדין, נדון בהרחבה בהלכה הפסוקה, הנה כי כן בבג"צ 935/89 גנור ואח' נ' היועמ"ש ואח', דן בית-המשפט העליון בשבתו כבג"צ בהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה שלא להעמיד לדין את הבנקים ואת הבנקאים בפרשת ויסות המניות מהנימוק שאין ענין לציבור בכך וקבע כי החלטתו של היועמ"ש נגועה בחוסר סבירות מהותי¹¹. מרכיב זה של ה-"עניין לציבור" המאפיין את החקיקה הפלילית ומהווה מסד להתהוותה, מצוי לא רק בעבירות הקלאסיות הגורמות לצבור רעה מעצם טיבן והידועות בכינוין - **Malum in se**¹², אלא גם בעבירות השייכות לאלה שהזמן גרמן והידועות בכינוין - **Malum prohibita**¹³, שעבירות התעבורה ברובן נמנות עליהן. יתירה מזו אם "ענין לציבור" נמדד בפגיעה ובנוזק המצטברים הנגרמים, הן לפרט והן לכלל הצבור, אין לך תופעה עבריינית הפוגעת קשות, מכל בחינה שהיא, יותר מאשר התאונות הקטלניות, אשר כשלעצמן הינן תולדה של ביצוע עבירות תעבורה, ובענין זה, אין נפקא מינה אם מדובר בעבירות חמורות או בעבירות, שלכאורה בוצעו בניסבות מקלות. כאן המקום לאמץ במלוא העוז והדבקות את עצת התבונה שבדברי חז"ל, הנאמרת בדרך החיוב לאמור: "רבי אומר, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושיה, ותפארת לו מן האדם. והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע

⁹. וכך הגדיר נסח ה- Halsbury's Laws of England את המושג "Crime":

11 Criminal Law Evidence and Procedur

"Ordinarily a crime is a wrong which affects the security of well-being of the public generally so that the public has an interest in it".

¹⁰. ראה גם סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי, הדן בסמכותו של קצין משטרה, בו מצויה הוראה דומה.

¹¹. הסוגיה, שעניינה "עניין לציבור בהעמדתו של מי שחשוד בביצוע עבירה לדין" נדונה בפסקי דין רבים. מי שמעוניין להרחיב את ידיעותיו בעניין זה, הרי הוא מופנה למדגם פסקי דין ידועים דלהלן: בג"צ 935/89 גנור ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פ"ד מד (2) 485; בג"צ 425/89 צופאן ואח' נ' הפרקליט הצבאי הראשי ואח', פ"ד מג (4) 718; בג"צ 588/94 שלנגר נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פ"ד מח (3) 40; בג"צ 506/89 בארי נ' רמ"ד תביעות, אגף החקירות, המטה הארצי של משטרת ישראל ואח', פ"ד מד (1) 604.

¹². על קבוצת עבירות זו נמנות העבירות נגד הגוף ובראשן-עבירות רצח, הריגה וגרימת מוות; עבירות נגד הרכוש ובראשן, עבירת השוד, התפרצויות וגניבה, היזק לרכוש בזדון; עבירות מין, אינוס ומעשים מגונים; עבירות נגד בטחון המדינה, ריגול, בגידה וכל כיוצא באלה.

¹³. על קבוצת עבירות זו נמנות עבירות כמו; עבירות פיסקליות, עבירות הנוגעות לבטיחות, עבירות הנוגעות לענייני רישוי ועבירות התעבורה בהן קא עסקינן.

מתן שכרן של מצוות¹⁴. יש ושכרה של הימנעות מביצוע עבירה, שנראית לכאורה כקלה, ברווח גדול שבמניעת השתלשלות, שהיתה עלולה להביא לתאונת דרכים, אשר חומרת תוצאתה מי ישורנה.

1. דיני התעבורה נועדו, בראש ובראשונה, להבטיח את שלום הצבור ואת הגעתו למחוז חפצו בבטחה. מורם מן האמור, כי אין מקום להתייחס לעבירות התעבורה כאל סרח עודף וכאל התנהגות לבר פלילית, או שדרגת פלילותן נופלת מזו הנודעת לכלל העבירות הפליליות המקובצות בחוק העונשין. חומרתן של אלה והענין שיש לצבור בהן אינו נופל מהעבירות הפליליות הקלאסיות שבחוק העונשין, ולעתים אף עולים על חלק ניכר מהן. טול על דרך משל עבירות של נהיגה בשכרות¹⁵, נהיגה ללא רשיון¹⁶, נהיגה בפסילה¹⁷, עקיפה בדרך לא פנויה המסכנת את שאר הנהגים ועוברי הדרך¹⁸, הפקרת פצוע לאחר מעורבות בתאונת דרכים¹⁹, וכל כיוצא באלה ותחושו את חומרת המעשה הזועקת, לעתים מזומנות, מתוך רגבי האדמה הרוויה. ידועה זה מכבר האמרה, ש"תאונות אינן קורות - **הן נגרמות**". למותר להוסיף, כי מבין הגורמים הפוטנציאליים לתאונות הדרכים, הגורם האנושי הוא הגורם היחיד שניחן בתבונה, שבידו, ורק בידו, הופקדה המשימה לכלכל את נהיגתו בהתאם לתנאי הרכב, תנאי הדרך, תנאי מזג האוויר ושאר נתונים המשפיעים על הבטיחות בנהיגה. האדם הוא, איפוא, הגורם שרגלו מונחת על דושת הדלק, ידיו אוחזות בהגה, עיניו רואות את המתרחש לפניו ולצדדיו, מוחו מעבד את הנתונים הנקלטים באמצעות חושיו, והוא זה המקבל את ההחלטות המכריעות בשטח²⁰.

2. **קהל היעד העיקרי שאליו מכוון ספר זה:** הזכויות שמורות ©

ספר זה איננו מיועד רק לעורכי-דין ולמשפטנים, אלא, בעיקר, לכלל הצבור הרחב, זאת, כדי להטמיע בקרב הציבור יחס ראוי ורגישות מספקת לצורך החיוני בנהיגה נכונה, בסובלנות כלפי הזולת, בערנות מתמדת בשעת השימוש בדרך, ברגישות מצבית וביכולת לכלכל את התנהגותו כך, שיקפיד על קיום הכללים ויהא זהיר בקלה כבחמורה. אשר על כן, ספר זה לא נכתב בשפה הנודעת למשפטנים בלבד, אלא בשפת העם, תוך פישוט הדברים וניסוחם בבחירות עד כמה

¹⁴. פרקי אבות, פרק שני פסוק (א).

¹⁵. עבירה בניגוד לתקנה 26 (2) לת"ת תשכ"א-1961 ובניגוד לסעיף 62 (3) לפקודת התעבורה (נ"ח) תשכ"א-1961

¹⁶. עבירה בניגוד לסעיף 10 (א) לפקודת התעבורה.

¹⁷. עבירה בניגוד לסעיף 67 לפקודת התעבורה.

¹⁸. עבירה בניגוד לתקנה 47 (ד) לתקנות התעבורה.

¹⁹. עבירה בניגוד לסעיף 64א לפקודת התעבורה, או בניגוד לתקנה 144 לתקנות התעבורה. עבירות אלה יידונו ביתר פירוט בהמשך.

²⁰. לא בכדי קבע המחוקק, בין השאר, בתקנה 21 (ג) לתקנות התעבורה את חובת הזהירות הכללית בזה הלשון:

"לא ינהג אדם רכב בקלות ראש, או בלא זהירות, או ללא תשומת לב מספקת בהתחשב בכל הנסיבות, ובין השאר, בסוג הרכב, במטענו, בשיטת בלמיו ומצבם, באפשרות של עצירה נוחה ובטוחה והבחנה בתמרוכים, באותות שוטרים, בתנועת עוברי דרך ובכל עצם הנמצא על פני הדרך או סמוך לה ובמצב הדרך"

שניתן. הואיל וקהל היעד הינו הצבור הרחב בכללותו, הרי שספר זה נערך פרקים פרקים כשכל אחד מהם דן בהיבט אחר של משפט התעבורה²¹, כך שכל אדם שיחפוץ בכך יוכל למצוא את התשובות לשאלות המעניינות אותו, כפי שעוד יובהר להלן, על פי העקרון של הגישה הישירה לעצם העניין.

3. התכליות שספר זה נועד להשיג

ספר זה נועד לשמש כלי עזר ומנחה בהשגת התכליות הבאות:

א. הכרת מבנה האחריות הפלילית.

הכרת מבנה האחריות הפלילית ככלל ויישום מבנה זה בתחום התעבורה בפרט. בתחום זה, יוצגו בקצרה היסודות מהם מורכבת נוסחת האחריות הפלילית ככלל ויישומה בתחום התעבורה בפרט. במהלך הדיון ייעשה מצג של העקרונות ושל המרכיבים הבסיסיים, שעליהם מושתתת האחריות הפלילית²², תוך כדי המחשה, באמצעות ניתוח עבירות תעבורה ספציפיות, כיצד נוסחת האחריות הפלילית, מיושמת הלכה למעשה, בעבירות התעבורה.

ב. הכרת יסודותיהן של עבירות תעבורה שכיחות.

הכרת יסודותיהן של עבירות תעבורה שכיחות או מורכבות, על מנת שכל נהג, הולך רגל או כל אדם אחר שהוגש נגדו דו"ח תנועה על-ידי שוטר או כתב אישום על-ידי תובע, יוכל לדעת אל נכון באילו עבירות מדובר ויוכל לדעת אם, אכן בדו"ח או בכתב האישום פורטו העובדות המהוות את העבירה אם לאו.

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

ג. הכרת מגוון העונשים שביהמ"ש לתעבורה מוסמך להטיל על הנאשם.

הכרת מגוון העונשים שביהמ"ש לתעבורה מוסמך להטיל על הנאשם, תוך שימת דגש מיוחד על העונשים הייחודיים, שקבע המחוקק בעבירות התעבורה. כן יוצג עקרון עונש המינימום הקבוע בחוק, אותו מצווה ביהמ"ש להטיל על נאשם, הנמצא אשם בדיון, בהתקיים תנאים מסויימים²³ בצד שיקול הדעת המוקנה לביהמ"ש לפסוק עונש נמוך יותר, משיקולים מיוחדים שיירשמו בפסק הדין.

²¹ החל מההיבט המהותי העוסק במבנה האחריות הפלילית ובעבירות התעבורה השונות, עובר דרך סדר הדין הפלילי, לרבות רישום זוחות והגשת כתבי-אישום על-ידי שוטרים ותובעים משטרתיים, וההליכים המשפטיים בבתי המשפט, וכלה בכללי הראיות המיוחדים במשפטי התעבורה.

²² הכוונה ליסודות הבסיסיים של האחריות הפלילית, דהיינו; המעשה וההתנהגות הפלילית המכונה: **Actus Reus** לצורתיו השונות, היסוד הנפשי או המחשבה הפלילית, המכונה: **Mens Rea** לביטוייה השונים ולטענות ההגנה, המכונות כעת "סייגים לאחריות הפלילית", העומדות לרשותו של הנאשם.

²³ במהלך הדיון יוצגו מרבית העבירות שבהן קבע המחוקק, בפקודת התעבורה, או מתקין התקנות, בתקנות התעבורה, עונש זה או אחר כעונש מינימום שעל בית המשפט להשית על הנאשם, כך שכל מי שהוגש נגדו כתב אישום בעבירת תעבורה כלשהי יוכל, מבעוד מועד, לדעת אם הוא צפוי לעונש מינימום זה או אחר אם לאו.

ד. הכרת ההליכים הפליליים וסדרי הדין במשפט התעבורה.

הכרת ההליכים הפליליים וסדרי הדין למן רישום הדו"ח, או הגשת כתב האישום²⁴ עובר לזימון הנאשם לבית-המשפט, פתיחת המשפט, הליך הדיון בבית-המשפט, מתן פסק הדין, וכלה בהליכים שלאחר המשפט, לרבות ביצוע גזר הדין. הדיון בנושא מרכזי זה ייעשה לפי השלבים הבאים

1) בשלב הראשון, יידונו ההליכים שלפני המשפט כולל סמכויות רשויות האכיפה, לרבות הסמכות לפסול את רשיון הנהיגה בפסילה מנהלית, אם על-ידי קצין משטרה²⁵ ואם על-ידי רשות הרישוי²⁶ לרבות רישום דוחות ומתן הזמנות לדין. כן יידונו זכויותיו של הנאשם בשלבים שלפני המשפט.

2) בשלב השני, יידונו ההליכים במהלך המשפט, החל מקיום ההקראה, וכלה בשמיעת ראיות ומתן פסק הדין. בין השאר, יידונו בהרחבה סמכויות בתי המשפט לתעבורה לדון נאשמים בהעדרם, ולגזור את דינם, בתוך כך, ידונו לפרטי פרטים, זכויותיו של הנאשם בכל שלב משלבי המשפט, למן ההופעה הראשונה בבית המשפט ועד למתן פסק הדין.

3) בשלב השלישי, יידונו ההליכים שלאחר המשפט. הליכים אלה יתמקדו בשני תחומים. התחום הראשון יעסוק בהליכים לביטול פסק הדין²⁷, ואילו התחום השני יעסוק בביצוע פסק הדין. כאן יידונו בין השאר; הסוגיה העוסקת בתשלום מאוחר של קנסות בתוספת פיגורים, כאמור בסימן ד' לפרק ו' לחוק העונשין תשל"ז - 1977 הסוגיה של ריצוי תקופת הפסילה שהוטלה על הנאשם בגזר הדין ומניינה, שעה שהנאשם לא הפקיד את רשיונו מיד עם מתן גזר הדין. זאת, לאור הוראת סעיף 42 לפקודת התעבורה (נ"ח) תשכ"א-1961, ולאור הוראת תקנה 557 לת"ת תשכ"א 1961.
ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

ה. הכרת כללי הראיות המיוחדים במשפט התעבורה.

הכרת כללי הראיות בתחום התעבורה. בתחום זה, יידונו בקצרה הכללים החלים במשפטים פליליים בכלל ויושם דגש ביחס לכללים המיוחדים הנוגעים למשפט התעבורה, כגון: הכללים שנקבעו ביחס להגשת תצלומים לביהמ"ש, כאמור בסעיף 27א לפקודת התעבורה, וכאמור בתקנות התעבורה (הגשת תצלומים לבית המשפט) תשכ"ז - 1966. כן יידונו הכללים שנקבעו ביחס לאחריות בעל הרכב בגין עבירת תעבורה שנעשתה ברכבו, כאמור בסעיף 27ב לפקודת התעבורה. נוסף לכך, יידון נטל הראיה שהטיל המחוקק על הנאשם שעה שהוא מועמד לדין בגין עבירה המושתתת על אחריות קפידה, כאמור בסעיף (22ב) לחוק העונשין, כפי שנקבע בחוק העונשין (תיקון מס' 39) חלק מקדמי וחלק כללי) התשנ"ד - 1994

²⁴ בהמשך יוסבר כי הדו"ח הנרשם על-ידי השוטר, משהוגש לבית המשפט דינו, לכל דבר וענין, כדין כתב אישום שהוגש לבית המשפט כדין.

²⁵ בהתאם לסמכותו כאמור בסעיף 47 לפקודת התעבורה.

²⁶ בהתאם לסמכויותיה, כאמור בסעיפים 51, 52, ו-53 לפקודת התעבורה ובהתאם לסמכויותיה, כאמור בחלק ז' לתקנות התעבורה.

²⁷ אם באמצעות הגשת ערעור לביהמ"ש המחוזי, לפי סעיף (52א) לחוק בתי המשפט (נוסח משולב) תשמ"ד, 1984 ואם באמצעות הגשת בקשה לביהמ"ש שדן בעניין, שעה שמדובר בשפיטה בהעדר, כאמור בסעיף (130ח) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) תשמ"ב - 1982 כפי שתוקן בחוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 19) התשנ"ה-1995

4. עקרון הגישה הישירה ללב הענין

א. בעקרון, לימוד החומר הכלול בספר זה הינו בבחינת חובה לכל נהג, בעלים של רכב, הולך רגל וכל אדם אחר המעורב במקרה תעבורתי, בין אם הוא פגע בזולתו ובין אם הוא נפגע בידי זולתו. יחד עם זאת, הספר ערוך כך, שניתן יהיה לגשת ישירות לסוגיה הרלוונטית לקורא, מבלי שיהא צורך בקריאת הספר כולו. להמחשת העיקרון יוצגו הדוגמאות הבאות:

(1) פסילה מנהלית. נהג אשר הואשם בביצוע עבירת תעבורה ורישיונו נפסל על-ידי קצין משטרה למשך חודש, חודשיים או שלושה חודשים, וכל רצונו בשלב זה הוא לדעת אם קצין המשטרה פעל כדין ואם ניתן להגיש ערר על החלטת הקצין, בפני מי והיכן, כל שעליו לעשות הוא לגשת לסעיף הספציפי העוסק בסמכותו של קצין המשטרה לפסול רישיונו של נהג, פסילה מנהלית²⁸, לעיין היטב בדברים האמורים ויבוא על מבוקשו. אם יחליט להגיש ערר לבית-המשפט לביטול הפסילה, ימצא דוגמה לבקשה מסוג זה²⁹.

(2) עיון בראיות התביעה. אחת מזכויות היסוד של כל נאשם במשפט פלילי, ובכלל זה משפט התעבורה היא הזכות לעיין בחומר הראיות שברשות התביעה ולהעתיקו. דבר זה נחוץ לנאשם כדי שיוכל להכין את הגנתו כראוי. לימוד סוגיה חשובה זו איננה כרוכה בקריאת המסמך כולו, די אם יסתפק הקורא בקריאת הסעיף הדין בענין.

(3) בקשה לביטול פסק-דין שניתן בהעדר. אדם אשר הוזמן למשפט ונידון בהעדר בשל אי הופעתו וכל מבוקשו כעת הוא ביטול פסק-הדין, עיכוב ביצוע גזר הדין וקיום מחודש של המשפט, יוכל לגשת ישירות לסעיף הדין בבקשה מסוג זה, אם לפי תוכן העניינים ואם לפי אינדקס המושגים, ויוכל לדעת מהן זכויותיו בענין זה וכיצד עליו להגיש את הבקשה, לרבות דוגמה לבקשה מסוג זה.

(4) בקשה לביטול תוספת פיגורים או בקשה לחישוב תקופת פסילה, אדם אשר משום מה לא שילם את הקנס שהושת עליו, או לא הפקיד את רישיונו לריצוי תקופת הפסילה שהושתה עליו, יוכל לגשת ישירות לסעיפים הדנים בסוגיות אלה ויוכל לדעת כיצד עליו לנהוג, אילו מסמכים עליו לצרף לבקשתו וכיצד יש לערוך את הבקשה. גם לעניינים אלה ניתן למצוא דוגמאות לבקשות מסוג זה. הדוגמאות שהובאו לעיל מהוות, אך מעט מזעיר משלל האפשרויות העומדות בפני הקורא לגשת ישירות אל הסוגיה שבה הוא מעוניין, בעקרון; ספר זה ערוך כך, שניתן לעיין בו ישירות בכל סוגיה ובכל שלב משלבי המשפט, מבלי שיהא צורך חיוני לעיין בסוגיות אחרות שאינן קשורות באותה סוגיה, שבה מצוי מבוקשו של הקורא.

5. ניתוח מצבים בשלבי המשפט השונים

בתחום זה יידונו מצבים ספציפיים שונים, שאליהם עשוי אדם זה או אחר להיקלע, אם כנהג, אם כבעלים של רכב, ואם כמשתמש אחר בדרך. במהלך הדיון, תפורטנה האפשרויות

²⁸. לפי סעיף 47 לפקודת התעבורה.

²⁹. ניתן לאתר את הסוגיה המבוקשת לפי תוכן העניינים או לפי רשימת המושגים השימושיים, שבחלק החמישי.

המשפטיות השונות העומדות לפניו. יש לציין, כי אין זה בא במקום ההיזקקות הנחוצה לשירותו של עורך דין, לצורך ייצוגו הראוי של הנאשם בבית המשפט, מקום שהדבר נדרש. במהלך הדיון במצבים השונים, תינתן התייחסות מקפת, שתכלול את יסודות העבירה, ניתוח ההליכים הפליליים שכבר נתקיימו, פירוט ההליכים המשפטיים העתידים להתקיים והצגת האפשרויות העומדות לרשותו של הנאשם, כדי למצות את זכותו לקיום משפט צודק והוגן ולמיצוי הגנתו עד תומה.

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©